Täydentävä lausunto hallituksen esityksestä laiksi alkoholilain muuttamisesta (HE 131/2025 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunta päätti kokouksessaan 19.2.2026 julkistaa Euroopan komission ja sosiaali- ja terveysministeriön välillä käytyihin neuvotteluihin liittyviä asiakirjoja.

Asiakirjat käsitelevät Euroopan komission ja Suomen välistä vuoropuhelua siitä, ovatko Suomen alkoholilain rajoitukset – erityisesti Alkon monopoli, vähittäismyyntilupajärjestelmä sekä ennen kaikkea rajat ylittävän alkoholin etämyynnin sääntely – EU:n sisämarkkinaoikeuden mukaisia sekä millaisia lainsäädäntömuutoksia niiden selkeyttämiseksi mahdollisesti tarvitaan.

Asiakirjojen perusteella Suomen vähittäismyynnin alkoholipitoisuusrajoja voidaan soveltaa myös rajat ylittävään etämyyntiin, kunhan ne ovat EU-oikeuden näkökulmasta syrjimättömiä, kansanterveyden suojelemiseksi perusteltuja ja suhteellisia suhteessa tavoiteltuun päämäärään.

PAMin kanta lyhyesti

Hallituksen esitys on Alkon aseman ja alkoholimonopoliin perustuvan suomalaisen alkoholipolitiikan kannalta ongelmallinen, ja sellaisenaan toteutuessaan se nakertaisi alkoholimonopolin legitimiteettiä merkittävästi. Esitys on siksi myös ristiriidassa hallitusohjelman kanssa.

PAM katsoo, että esitykseen olisi lisättävä etämyynnin kielto yli 8,0/5,5 tilavuusprosenttisille alkoholijuomille. Euroopan unionin tuomioistuin on useaan otteeseen katsonut, että rajoitukset alkoholiin liittyvään liiketoimintaan voidaan sallia, jos ne perustellaan SEUT 36 artiklan mukaisesti kansanterveyden tai yleisen järjestyksen suojelulla.

Nyt julkistetut asiakirjat tukevat tätä tavoitetta. Komission virkamiehet ovat kirjeessään todenneet valmistelun etenevän oikeaan suuntaan, kun Suomi pyrkii selkeyttämään rajat ylittävän etämyynnin sääntelyä tavalla, joka kohtelee kotimaisia ja ulkomaisia toimijoita yhdenvertaisesti – eli tuomalla yhtenäiset alkoholiprosenttirajat (kielto yli 8,0/5,5 tilavuusprosenttisille alkoholijuomille) sekä kotimaan vähittäismyyntiin että rajat ylittävään etämyyntiin.

Etämyynnin kielto yli 8,0/5,5 tilavuusprosenttisille alkoholijuomille

Hallituksen esityksessä (HE 131/2025 vp) annetaan yksiselitteisesti suomalaisille oikeus ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia toisista EU:n jäsenvaltiosta ja ETA-maista.

Olennaista on, että hallitus on valinnut linjan, jonka mukaan etämyynnissä voisi ostaa myös kotimaan vähittäismyyntirajat ylittäviä, enintään 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä, alkoholijuomia. Tätä valintaa on perusteltu esityksessä ja julkisuudessa sillä, että etämyynnin rajaaminen alkoholijuoman vahvuuden perusteella olisi mahdollisesti EU-oikeuden vastainen.

Julkaistujen asiakirjojen perusteella asia ei ole näin yksiselitteinen. Asiakirjoihin sisältyy muistio 16.11.2022 pidetystä kokouksesta. Kokouksessa Suomen viranomaiset esittelivät mallin, jossa etäosto olisi sallittu kaikille alkoholijuomille, mutta yli 5,5 tilavuusprosentin alkoholijuomien etämyynti olisi edelleen kielletty ja kuuluisi Alkon monopolin piiriin. Tämän esittelyn yhteydessä komission virkamiehet totesivat olevansa tyytyväisiä valmistelun etenemissuuntaan: *“The Commission services expressed their satisfaction with the direction of the proposal”.*

Komission kannanotosta siis ilmenee, ettei se esittänyt vaatimusta väkevien alkoholijuomien etämyynnin rajoittamattomasta avaamisesta ulkomaisille toimijoille, vaan piti mahdollisena ratkaisua, jossa vahvempien alkoholijuomien etämyyntiä rajoitetaan samoin kuin kotimaan vähittäismyynnissä.

On siis nyt julkistettujen asiakirjojen valossa selvää, että etämyynnin kielto yli 8,0/5,5 tilavuusprosenttisille alkoholijuomille olisi täysin mahdollista. Hallitus ei kuitenkaan syystä tai toisesta ole halunnut sitä tehdä – vaikka se hallitusohjelmassaan todennut, ettei se muuta Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa.

Esityksen vaikutukset Alkon asemaan ja kansanterveyteen

Esityksen myötä ulkomaisilla toimijoilla olisi oikeus myydä myös vahvoja alkoholijuomia suoraan kuluttajille, mikä on tähän asti varattu ainoastaan Alkon tehtäväksi. Laki olisi Alkon aseman ja alkoholimonopoliin perustuvan suomalaisen alkoholipolitiikan kannalta ongelmallinen, ja sellaisenaan toteutuessaan se nakertaisi alkoholimonopolin legitimiteettiä merkittävästi. Lisäksi etämyynnin salliminen on ristiriidassa hallitusohjelman sekä alkoholilain 1 §:n tavoitteiden kanssa.

Aiempi oikeuskäytäntö kuitenkin osoittaa, että EU:ssa voidaan rajoittaa alkoholikauppaa esimerkiksi kansanterveyteen liittyvillä perusteilla. Euroopan unionin tuomioistuin on useaan otteeseen katsonut, että rajoitukset alkoholiin liittyvän liiketoiminnan voidaan sallia, jos ne perustellaan SEUT 36 artiklan mukaisesti kansanterveyden tai yleisen järjestyksen suojelulla.

Suomi voi siis kansanterveyden turvaamiseksi asettaa rajoituksia alkoholin etämyynnille, kunhan rajoitukset ovat oikeasuhtaisia ja kohtelevat kotimaisia ja ulkomaisia toimijoita yhdenvertaisesti. Kun kotimaisiin ja ulkomaisiin toimijoihin sovelletaan samoja prosenttirajoja, kyse ei ole syrjinnästä vaan yhdenvertaisesta kohtelusta. Julkistetut asiakirjat tukevat tätä näkemystä: komissio ei vaadi alkoholijuomien etämyynnin rajoittamatonta sallimista, vaan jopa päinvastaisesti osoittaa tyytyväisyytensä Suomen valitsemaan linjaan, jossa etämyynti yli kotimaan vähittäisrajojen olisi kiellettyä.

Esitys asettaa ulkomaiset etämyyjät kotimaisia vähittäismyyntiluvan haltijoita edullisempaan asemaan, mikä ei ole syrjimättömyysperiaatteen mukaista. Samalla se heikentää merkittävästi Alkon monopolin kansanterveydellistä perustaa niiden tuotteiden osalta, jotka kuuluvat monopolin keskeiseen toimialaan: jos väkeviä alkoholijuomia voidaan myydä ulkomailta etämyyntinä ilman vastaavia rajoituksia, monopolin ylläpitäminen saattaa muuttua äärimmäisen hankalaksi.

Ravintoloiden asema

Alkoholin vähittäismyynnin helpottaminen kotiinkuljetuksilla ja etämyynnillä on omiaan siirtämään alkoholin kulutusta ravintoloista koteihin. Samalla myös alkoholivalvonta heikkenee, kuten hallituksen esityksestä osuvasti kuvataan: *Etämyynnin kattava valvonta on haastavaa ja edellyttäisi merkittävästi resursseja, joten verovelvollisuuden kiertoon puuttuminen voisi olla haastava".* Tämä siirtää niin ikään kulutusta koteihin.

Kun alkoholia nautitaan aiempaa harvemmin valvotussa ravintolatilassa, korkean arvonlisän palvelutyötä ravintoloissa korvautuu matalan arvonlisän kuljetuspalveluilla. Tällä on negatiivinen vaikutus sekä ravintola-alan työllisyyteen, kansanterveyteen että julkisen talouden tasapainoon.

Helsingissä, 5. maaliskuuta 2026

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Lisätietoja:

Eero Löytömäki
elinkeinopoliittinen asiantuntija
eero.loytomaki@pam.fi
p. 050 4624697